

KFUK-KFUM
SPEIDERNE

TRO OG TJENE, HJELPE OG LEVE

EN VEILEDNING TIL SPEIDERLØFTET

INNHOOLD

Innledning	3
Bakgrunn	4
Hvorfor er dette viktig?	4
Tro og tjene – hjelpe og leve	5
Speiderløftet og tro	6
Hva er tro	7
De vanskelige spørsmålene	9
Trosopplæring	10
Ledererklæringen	11
Programtips med fokus på speiderløftet	11

TRO OG TJENE, HJELPE OG LEVE EN VEILEDNING TIL SPEIDERLØFTET

KFUK-KFUM-speiderne 2013

Utgever:

Norges KFUK-KFUM-speidere
Postboks 6810 St. Olavs plass
0130 OSLO

Tlf: 22 99 15 50

post@kmspeider.no

www.kmspeider.no

www.speiderprogram.no

Org. nr: 971.274.018

Forfattere:

Solveig Leikvoll
Anders Østeby
Per Ove Løkstad

Forsidefoto: Carl-Frederic Salicath

Layout: Helene Moe Slinning

Trykk: 07 Media AS

Opplag: 1000

INNLEDNING

Alle speidere i verden avlegger et speiderløfte. Løftet er forskjellig fra land til land og forbund til forbund, men hensikten med løftet er den samme: At speideren forplikter seg overfor seg selv, samfunnet og sin Gud, og at speideren vil forsøke å leve etter idealene uttrykt i speiderloven. KFUK-KFUM-speidernes løfte lyder: «*I tro på Guds hjelp lover jeg: å tjene Gud, hjelpe andre og leve etter speiderloven*».

KFUK-KFUM-speiderne skal være en åpen og inkluderende organisasjon. Ingen kan eller skal tvinges til å avgi speiderløftet. I en situasjon der noen ikke ønsker å avlegge løftet, er vårt oppdrag først og fremst å sette den enkelte speideren i sentrum.

Som speiderleder stiller du deg til rådighet for å gå sammen med barn og unge på trosveien. En god leder sier ikke til et barn: «Siden du ikke vil avgi speiderløftet, må du slutte i speideren». En god leder møter barnet der det er, er en medvandrer og bidrar til den enkeltes utvikling. En god leder søker å finne løsninger tilpasset den enkelte.

Å være en åpen og inkluderende organisasjon betyr ikke å forkaste organisasjonens grunnregler. Det betyr å være løsnings-

orientert og sette enkeltmenneskets behov i sentrum.

Tiden fra man blir medlem til man avlegger speiderløftet, kalles for aspiranttiden. Vi håper at heftet vil bidra til klarhet, bevisstgjøring og veiledning for ledere som i møte med aspirant og foreldre skal forberede og gjennomføre løfteavleggelsen. Sett av tilstrekkelig med tid, og gi den enkelte trygghet og tydelighet på hva speiderløftet er og betyr.

I tillegg til denne veilederen er det laget et programhefte som inneholder en rekke ferdig-til-bruk-tips om hvordan du kan bruke speiderløftet som en naturlig del av programmet på speidermøter og turer. Mange av tipsene egner seg utmerket til gjennomføring for hele flokken, troppen eller laget, og ikke bare for dem som står foran løfteavleggelsen, eller fornyelsen av speiderløftet. Det er også laget en kortversjon av heftet som kan bestilles fra forbundskontoret.

Ta i bruk veiledningen og aktivitetene. Vi håper du opplever dem som nyttige verktøy!

Solveig Leikvoll * Anders Østebø
Per Ove Løkstad

BAKGRUNN

KFUK-KFUM-speiderne har ett felles speiderløfte for alle medlemmer, uavhengig av alder. Speiderløftet avlegges av nye medlemmer når de tas opp som speidere, og fornyes når man går over i en ny arbeidsgren.

Ordlyden i speiderløftet, og tolkningen av det, er et tema som har vekket, og fortsatt vekker, mye engasjement i organisasjonen. Speiderløftet har vært oppe som sak på landstingene i 2007, 2009, 2011 og 2013 med ulike vinklinger og vedtak. Dagens løfte ble endelig vedtatt i 2013. Under landstinget i 2009 ble følgende protokolltilførsel oversendt Landsstyret:

«Det bør utarbeides en veiledning til ledere omkring speiderløftet og speiderlov og hva dette kan bety, og hvordan det kan presenteres for medlemmene i ulike aldersgrupper/enheter.»

Høsten 2011 nedsatte Landsstyret en arbeidsgruppe med følgende oppdrag:

- Å utarbeide en tydelig veileder med konkrete tips og metoder til hvordan lokale ledere kan samtale med sine speidere om innholdet i speiderløftet.
- Å hjelpe, bevisstgjøre og stimulere enhetsledere til å bruke tid på å forklare og samtale om løftet med aspirantene i god tid før opptakelsen og løfteavleggelsen.
- Å avgi en normativ tolking av hvordan løftet skal forstås i KFUK-KFUM-speiderne.

At speiderløftet stadig engasjerer oss i debatt er en god ting. Det viser at organisasjonen lever, og at vi er gode til å stille spørsmålstegn ved tradisjonen vår. Det gjør oss til mer reflekterte speidere og ledere.

Denne veiledningen tar ikke for seg debatten rundt speiderløftets formulering, men forholder seg til det eksisterende løftet. Debatten om åpent medlemskap i relasjon til dagens løfteformulering vil heller ikke bli berørt.

I de fleste grupper vil det være lite rom for omfattende, individuelle samtaler med foreldre og aspiranter rundt betydningen av speiderløftet. Dette er et dilemma vi i liten grad berører i dokumentet, og som man må finne en løsning på lokalt.

HVORFOR ER DETTE VIKTIG?

KFUK-KFUM-speiderne har barnets ståsted som utgangspunkt for sitt arbeid: Ordvalg, referanser og perspektiv skal gjøres forståelig for aspiranten. Da må speiderløftet bli opplevelsese- og erfaringsbasert. Det betyr at aspiranten forstår løftet gjennom aktiv deltakelse i en enhet der man samtaler og gjennomfører aktiviteter som viser løftet i praksis. Å forstå speiderløftet er en prosess, og samtaler der aspirant og leder i fellesskap tolker løftet, er svært viktig.

SPEIDERLOVEN

I 2011 startet en dialog med Norges speiderforbund om en mulig revidering av speiderloven. En felles arbeidsgruppe leder dette arbeidet frem mot 2015, da en revidert speiderlov tidligst kan vedtas. Les mer om prosessen på speiderloven.no.

KRISTEN
TRO

FELLESSKAP

PERSONLIG
UTVIKLING

FRILUFTSLIV

SAMFUNNS-
ENGASJEMENT

Det er store individuelle forskjeller mellom barn på samme alder. Hvordan et barn forstår speiderløftet – uansett ordlyd – vil avhenge av hvilke sosiale og kulturelle erfaringer barnet har med seg hjemmefra, og fra andre aktiviteter barnet deltar i. Barn som har vokst opp i et hjem der den kristne tro praktiseres, vil antakelig lettere forstå løftets teologiske språk. Alder er derfor ikke avgjørende for forståelsen.

Aspirantene må få delta i samtaler om speiderløftet der de kan konkretisere hva det vil si for dem å tjene Gud, hjelpe andre og leve etter speiderloven.

Å forstå er noe mennesker gjør i en sammenheng. Gode samtaler og handlinger vil bidra til at speiderløftet blir forståelig og håndterbart for den enkelte aspirant. Ved å sette speiderløftet og speiderloven inn i speidernes hverdagsliv, vil formuleringene bli konkrete, forståelige og overkommelige.

TRO OG TJENE – HJELPE OG LEVE!

«I tro på Guds hjelp, lover jeg: å tjene Gud, hjelpe andre og leve etter speiderloven».

Verbene tro, tjene, hjelpe og leve, forteller at speiderløftet er aktivt og aktuelt. Speiderløftet skal ikke være forbeholdt seremoniene én gang i året, men skal følge oss i hverdagen.

Speiderløftet utfordrer oss. Det utfordrer livet vårt, valgene våre, etikken vår og livsveien vår. Og det utfordrer troen vår. Hvis ikke speiderløftet gjør det, blir det bare tomme ord som vi sier fram. Da har det ikke noen verdi.

«Norges KFUK-KFUM-speideres mål er å fremme og drive et speiderarbeid for å hjelpe barn og unge til å utvikle en kristen tro og oppdra dem til ansvarsbevissthet, selvstendighet, samfunnsmessig engasjement, mellomfolkelig forståelse og respekt for naturens verdi» (Formålsparagrafen, Grunnreglene § 2).

SPEIDERLØFTET OG TRO

KFUK-KFUM-speidernes mål er å hjelpe barn og unge til å utvikle en kristen tro, og til dette bruker vi speidermetoden*. Speiderløftet er essensen av målsettingen.

Vi er i godt selskap når det gjelder å ha gode intensjoner med å gi løfter til Gud. Vi vil så gjerne holde løftet vårt, men opplever at vi glemmer, svikter og ikke lever opp til egne idealer. Bibelen forteller mange historier om brutte løfter. Bare tenk på Simon Peter: «Men Peter forsikret: Om jeg så må dø med deg, vil jeg ikke fornekte deg! Det samme sa de alle» (Mark 14, 31). Dette løftet vet vi varte bare noen få timer.

Som Peter og de andre er vi mennesker som lever i verden, i virkeligheten, i hverdagen. Vi møter utfordringer og gjør feil. Vi bommer på målet, vi får det ikke til. Eller for å si det med Paulus: «Viljen har jeg, men å fullføre det gode makter jeg ikke. Det gode som jeg vil, gjør jeg ikke, men det onde som jeg ikke vil, det gjør jeg» (Rom 7, 18-19). Og han fortsetter: «Mitt indre menneske sier med glede ja til Guds lov, men jeg merker en annen lov i lemmene» (Rom 7, 22). På samme måte avgir vi speiderløftet med gode intensjoner, i øyeblikkets alvor. Vi gjør det som de andre gjør, kanskje uten å forstå dybdene i en løfteavleggelse. Både Peter og Paulus møtte seg selv grundig i døren, og begge innså at de ikke fikk det til ved egen hjelp.

* Speidermetoden innebærer bruk av patruljesystemet, friluftsliv og «learning by doing».

Gud kommer oss i møte og sier: «Ingen skal rive dem ut av min hånd» (Joh 10, 28). Jesus tegner gode bilder av Gud i fortellingene sine. Gud er en hyrde som leter etter oss og tar i mot oss hver gang vi kommer til kort og roter oss bort. Gud er en kjærlig, ventende far, som alltid gir oss en ny sjanse. Med eksempel fra speiderhverdagen kan man si det som troppen i Kopervik gjør i sine to tur-regler:

1. «Du vett ka som er lov.»
2. Hvis du er i tvil – se regel 1. Og: Det er nåde for alt.

Paulus sier: «For av nåde er dere frelst, ved tro. Det er ikke deres eget verk, men Guds gave. Det hviler ikke på gjerninger, for at ingen skal skryte av seg selv. For vi er hans verk, skapt i Kristus Jesus til gode gjerninger, som Gud på forhånd har lagt ferdige for at vi skulle vandre i dem» (Ef 2,7-10).

Det er i denne sammenhengen speiderløftet lever i. Når du sier «I tro på Guds hjelp», er du under Guds nådes kjærlighet, og stiller deg åpen for at han finnes. Hver og én av oss som avlegger speiderløftet, unge eller voksne, om vi har erfart mye eller lite, om vi har hatt mye eller lite trosopplæring, om utrustningen, bakgrunnen, eller kapasiteten vår er forskjellig, så er noe helt likt:

- Vi er alle under Guds nåde.
- Vi er alle i det godes tjeneste (i Guds tjeneste).
- Vi trenger alle Guds hjelp.

HVA ER TRO?

Når tror du nok til å kunne avlegge speiderløftet? Hvem skal sette målestokken på å tro nok? Til hvem av disse kan vi si: «Ja, han eller hun tror?»

- En 10-åring som har gått på søndagsskolen siden han var ett år?
- En speider som ikke er døpt, men som har avlagt løftet?
- En speider som er i konflikt med skolen og de fleste, men som stiller på alle speidermøtene?
- En funksjonshemmet speiderjente uten språk?
- En far som spør speiderlederen om forbønn, fordi sønnen er alvorlig syk og han selv tviler på om han «tror nok»?
- En speider som sier at hun ikke tror på Gud, men liker andaktsfortellingene?
- En far som er med og hjelper til fordi han har en sønn i speideren?
- En ny speider på 16 år, som er borgerlig konfirmert?
- En mor med et frynsete rykte, som følger barna sine i speideren, stiller på alle dugnader, men aldri går i kirken?
- En speider som fremsier speiderløftet uten å mene det?
- En seksåring som er med familien til bestevennen sin på familiespeiding?
- Besteforeldre som kommer på opptagelse for å se barnebarnet avgi speiderløftet?
- En jente som er speider, mens alle vet at foreldrene heller vil at hun skal spille fotball?

Foto: Steinar Fagerli

I listen på forrige side er det gjemt minst fire personer som kan minne om mennesker som Jesus møtte. Møter du dine speidere med Jesu åpenhet og blikk?

I MARKUS 10, 46-52 møter vi den blinde Bartimeus. Han roper og skriker så høyt at folk vil få han bort og kjefter på han. Men Bartimeus gir seg ikke! Jesus spør: «Hva vil du jeg skal gjøre for deg?» Bartimeus må svare selv: «Jeg vil få synet tilbake», og Jesus svarer: «Din tro har frelst deg.» Hva om den urolige speideren er en «Bartimeus» som ingen egentlig har spurt hva trenger? Som er vant til å bli hysjet på, tilsidesatt og få negativ bekreftelse? Men som er med i speideren fordi han opplever at speiderarbeidet gir han et håp om å bli sett som den han er? Møter du dine speidere på samme måten?

MATT 8, 5-13 handler om offiseren i Kapernaum og hans syke tjenestegutt. Offiseren ber om hjelp, men han føler seg ikke verdig til å ha besøk av Jesus i hjemmet sitt. Jesus undrer seg: «Slik tro har jeg ikke funnet hos noen i Israel!» En redd pappa utfordrer egne grenser. Han ønsker desperat at sønnen skal bli frisk. Pappaen vet at speiderlederen til sønnen tror på Gud, men stoler ikke på egen tro. Han ber om hjelp og forbønn. Du som er speiderleder, våger du fortelle om din tro til foreldre, medledere eller andre voksne?

I LUKAS 7, 36-50 er Jesus på besøk hos fariseeren Simon. Der kommer det inn en «upassende» kvinne, som kneler ved Jesu føtter, gråter og salver dem med en kostbar salve. Da Simon og de andre reagerer, er Jesus tydelig i tilbakemeldingen: «Den som får lite tilgitt, elsker lite... Din tro har frelst deg, gå bort med fred».

Moren til speideren har ikke grepet på alt i livet sitt, men hun vil det beste for barna sine. Hun mener at speiderarbeidet kan gi barna hennes noe vesentlig. Derfor tar hun dem inn i speiderarbeidet og stiller opp det hun makter. Som speiderleder kan du være en støtte for foreldre som sliter.

I MARK 10, 13-16 vil disiplene beskytte Jesus mot noen mødre som kommer med barna sine til ham. Da blir Jesus sint på dem og sier: «Den som ikke tar i mot Guds rike som et lite barn, skal ikke komme inn i det».

Speideren som har med bestevennen på familiespeidermøtet er et barn som sier: «Bli med oss i speideren, der er det kjekt». Foreldrene kunne ha svart: «Nei, det passer ikke», men de velger istedenfor å inkludere barnet inn i sin familie, slik at barnet gjennom speiderarbeidet får møte Jesus. Som speiderleder kan du oppmuntre familier til å inkludere andres barn!

Jesus så tro der ikke andre så tro. Det betyr at vi skal øve oss på å se andre med Jesu blikk. Det er ikke vi som skal definere andres tro, det kan bare Gud!

DE VANSKELIGE SPØRSMÅLENE

Som speiderledere kan vi oppleve situasjoner der noen stiller spørsmål ved speiderløftet, eller ikke ønsker å avlegge det. Petter sier for eksempel: «Jeg tror ikke på Gud, så jeg vil ikke si speiderløftet!» Eller moren til Kari sier: «Jeg ønsker ikke at min datter skal avlegge speiderløftet.»

KFUK-KFUM-speiderne skal være en åpen og inkluderende organisasjon. Vårt formål er å hjelpe speidere til å utvikle en kristen tro. Vi kan ha, ja, vi ønsker oss faktisk, medlemmer som ikke har begynt på denne utviklingen. Vi ønsker oss medlemmer som stiller spørsmål ved det vi gjør. Det idealet finner vi igjen i paragraf 7 i speiderloven: «En speider tenker og handler selvstendig og prøver å forstå andre». Om våre speidere formidler at de ikke kan avlegge speiderløftet, lever de etter første del av § 7 i speiderloven. Den andre delen av paragrafen taler til oss som organisasjon og ledere: Vi skal prøve å forstå andre, i dette tilfellet den som ikke vil avlegge speiderløftet. Dette gir lederen en unik mulighet til å snakke om tro og tvil, med den enkelte speider i fokus. For litt eldre speidere og særlig i roveralder, kan denne samtalen løftes inn i fellesskapet i patroljen eller laget.

Den gode samtalen om tro stiller krav til at vi er kloke og omsorgsfulle ledere. En god leder sier ikke til et barn: «Siden du ikke vil avgi speiderløftet må du slutte i speideren». En god leder møter barnet der det er, er en medvandrer og bidrar til den enkeltes utvikling. En god leder søker å finne løsninger tilpasset den enkelte. Det kan være å utvide aspiranttiden, eller la speideren få lov til å være med uten opptagelse så lenge

han eller hun ønsker. La speideren få et skjerf likevel. Det er ikke de ytre symbolene som skal være viktigst.

Den andre delen av paragraf 7 taler også til speideren: Hun eller han må akseptere speidingens grunnlag. Vi er en kristen organisasjon, og samtalen om tro og tvil skal ha sin plass. Dersom speideren boikotter, ødelegger for eller hindrer denne samtalen eller forkynnelsen av kristen tro, må den kloke lederen ha en ny samtale med speideren og eventuelt foreldre, og avklare om speiding er den rette fritidsaktiviteten.

Å avlegge speiderløftet og å forplikte seg på tjene Gud, hjelpe andre og å leve etter speiderloven, er noe som er felles for alle speidere. I en situasjon der noen ikke ønsker å avlegge løftet, er vårt oppdrag først og fremst å sette den enkelte speideren i sentrum. Da ivaretar vi også organisasjonens formålsparagraf. Speideren skal få utvikle kristen tro.

Dette betyr å være løsningsorientert og sette enkeltmenneskets behov først. Var det ikke nettopp det Jesus gjorde? Han spør: «Hva kan jeg gjøre for deg?» KFUK-KFUM-speiderne har som mål å hjelpe barn og unge til å utvikle en kristen tro. Trosbygging tar tid. Vi har ofte et «jordisk tempo-perspektiv», men Gud har et «himmelsk tidsperspektiv».

Jesus forteller lignelsen om såmannen (Matteus 13, 3-9): En såmann går ut for å så. Og noe av såkornet faller på veien, noe faller på steingrunn, noe blant torner. Men

noe falt også i god jord. Jesus forklarer lignelsen for disiplene (Matt 13, 18-23): Såkornet er ordet om Guds rike, og de ulike stedene såkornet faller er hvordan ulike mennesker tar i mot ordet.

Som speiderledere skal vi være tålmodige. Vi kommer nok til å kaste en del såkorn på skrinn jord (for eksempel forkynne for speidere som bare er måtelig interessert) før «jorda» er bearbeidet og speideren er klar til å høre ordet og forstå det, og så bære frukt.

Om det er nødvendig mens utvikling skjer, så venter speideren med å avlegge speiderløftet.

TROSOPPLÆRING

«En må bli grepet av religionen, den kan ikke læres. Det er ikke noe som blir pådyttet utenfra, som klær en tar på seg om søndagen. Det er en del av guttens sanne karakter, en utvikling av hans sjeleliv, ikke et ferniss som en plukker av. Det er en del av hans personlighet, hans indre overbevisning, ikke noe han har lært»

Gode råd til troppslederen, Lord Baden-Powell, 1944

Visjonen i *Plan for trosopplæring (Gud gir – vi deler)* i Den norske kirke er: «En raus og tydelig kirke der barn og unge lever livet i tro, håp og kjærlighet».

Speiderarbeidet er både trosopplærende og misjonerende. Misjon kommer fra det latinske ordet *missio*, som betyr «å sende».

«Gå ut og gjør alle folkeslag til disipler...»,

Matt 28,18-20

KFUK-KFUM-speiderne er og skal være Guds sendebud i verden. Den nærmeste verden vi har, er nærmiljøet og den lokale menigheten. Speiderarbeidet er derfor både en del av kirkens trosopplæring og nærmisjon.

I speiderløftet tar du i mot tilbudet om trosopplæring, og du lover å ta i mot den hjelpen Gud vil gi deg på speiderveien som du skal gå. Du gir Gud en sjanse til å bety noe for deg. Det setter speiderarbeidet inn i et perspektiv som sprenger grensene fra «bare» å være noe å fylle fritiden med. Når du er speider, står du både i et søskenfelleskap i en verdensomspennende bevegelse som arbeider på tvers av religionene, og du er i et lokalt og et globalt økumenisk trosfelleskap. Den religiøse oppdragelsen har alltid vært en viktig del av speiderarbeidet. Det gir speiderarbeidet et grensesprengende perspektiv som varer helt inn i evigheten!

LEDERERKLÆRINGEN

Gjennom ledererklæringen (Grunnreglens §3.4) skriver du under på at du vil hjelpe barn og unge til å utvikle en kristen tro. Du stiller deg til rådighet for å gå sammen med barn og unge på trosveien. Og du vet at speiderne dine har ulike utgangspunkt. Du møter gutten som har vokst opp i speideren og menighetsarbeidet. Og du møter jenta som bare er med en venninne og ikke aner noe særlig om kristen tro. Det er en stor og viktig oppgave du har tatt på deg!

Se stort på oppgaven din! Du står i det godes tjeneste! Du har fått privilegiet å være den som kan åpne Guds rike for et barn eller ungdom! Noen får du bare gått en kort strekning med, andre vil være speidersøsknen hele livet. Du kan være den ene som snur livskursen til et utsatt barn. Noen vil huske tilbake på speidertiden sin som noe godt, og komme tilbake med egne barn. En hel del vet du ikke hvor ble av, kanskje de sluttet etter kort tid? Du kan bare håpe at noe viktig sitter igjen etter speidertiden. Vær raus og tydelig, tålmodig og be stadig om at Gud velsigner tjenesten din, og speiderne dine!

PROGRAMTIPS MED FOKUS PÅ SPEIDERLØFTET

«Så du ser at speiding ikke bare er noe morsomt som er tildelt deg, den krever også atskillig av deg og jeg vet jeg kan stole på at du gjør alt hva det står i din makt for å holde ditt speiderløfte»

Lord Baden-Powell

Baden-Powell skriver alvorlige og utfordrende ord i 1908. Vi lever i et helt annet samfunn enn det han skriver til. Mange av metodene og ordene er ulike, men valg-språket er det samme. Vi skal også være beredt! Å være og leve beredt, og innholdet i speiderløftet er ikke mindre viktig nå enn for 100 år siden! For å hjelpe hverandre til å forstå speiderløftets dybde trenger vi noen redskaper.

I programheftet om speiderløftet er det forslag til aktiviteter laget over de fire verbene i speiderløftet: *tro, tjene, hjelpe og leve*. De vil passe for ulike aldersgrupper, og er av ulikt omfang. Det er selvsagt mulig å benytte deler av oppleggene, men husk at aktivitet og samtale skal henge sammen. Det geniale i speidermetoden er jo nettopp at refleksjon og lærdom henger nøye sammen med praktiske øvelser. Bruk programfor-slagene til å hjelpe speiderne dine til å få en dypere innsikt i hva speiderløftet rommer. Slik at både de som skal avlegge løftet, og de som har avlagt det, kan kjenne at «det flytter innenfor speiderskjorta og inn i hjertet».

KFUK-KFUM
SPEIDERNE

Foto: Jan Erik Haugen